

Gewikt en gewogen

Cultuurnota & Kunstendecreet

Annick Schramme Volgens Thorbecke mocht de overheid geen oordelaar van kunst zijn. Wat leert ons de praktijk als we de Nederlandse Cultuurnota en het Vlaams Kunstendecreet met elkaar vergelijken en toetsen aan Thorbeckes beginsel? En kunnen beide landen in dat opzicht iets van elkaar opsteken?

Onlangs werd de Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux, teruggefloten door de Raad van State, het hoogste rechtsorgaan in België. Videokunstenaar Walter Verdin en Musicalhuis hadden onafhankelijk van elkaar een klacht ingediend. Ze hadden in het kader van het nieuwe Kunstendecreet structurele subsidies aangevraagd en kregen een positief advies van de administratie en van de commissies die over de artistieke kwaliteit waken. Maar Anciaux roeide tegen die adviezen in en besliste om hen niet te steunen.

In 2001 nam de hele beoordelingscommissie Dramatische Kunst als protest ontslag. Het is dus niet de eerste keer dat de Vlaamse minister van Cultuur de adviezen van zijn eigen beoordelingscommissies naast zich neerlegt. Meer nog, het is een courante praktijk.

Nochtans is er sindsdien heel wat veranderd. Met het Kunstendecreet, dat op 2 april 2004 is goedgekeurd door het Vlaamse parlement en

dat in werking is getreden op 1 januari 2006, zijn het Vlaamse kunstenbeleid en de adviesstructuur grotendeels hertekend.

In Nederland gaat het er minder hitsig aan toe. Daar bestaat reeds een lange traditie van afstandelijk beleid of, zoals Thorbecke het uitdrukte: de overheid dient zich niet te moeien met de inhoud van de kunsten en moet enkel voorwaardenscheppend zijn. Daarmee sluit Nederland aan bij de Angelsaksische traditie van een terugtrekkende overheid. Toch laat nu ook in Nederland de discussie terug op over de verhouding tussen politiek en het culturele veld.

Kunstenbeleid in Vlaanderen

Zoals in de meeste West-Europese landen wordt ook in Vlaanderen uitgegaan van de noodzaak van een overheidsbeleid inzake cultuur. In tegenstelling tot Nederland is de verwevenheid tussen overheid en cultuur in Vlaanderen vrij

groot. De Vlaamse Beweging is in de negentiende eeuw immers ontstaan als taal- en cultuurbeweging en leidde in 1970 tot de hervorming van de unitaire Belgische staat en tot de invoering van de 'culturele autonomie' in 1971. Dit betekende dat de Vlaamse gemeenschap bevoegd werd voor culturele materies en dat er een Vlaamse cultuurraad werd opgericht, de voorloper van het huidige Vlaamse parlement.¹ Die verwevenheid tussen cultuur en politiek laat zich tot op de dag van vandaag voelen (Gellner 1983; Wils 1994, 436-437). De minister blijft de eindverantwoordelijke voor het voeren van het Vlaamse cultuurbeleid, ook al laat hij zich voor de subsidiëring van concrete dossiers adviseren door een reeks beoordelingscommissies.

De laatste decennia zien we een aantal verschuivingen in de totstandkoming van het kunstenbeleid in Vlaanderen. De meest opvallende zijn de evolutie van een gepolitiseerd naar een meer autonoom kunstenbeleid; de wijziging van een ondoorzichtig beleid naar een meer op kennis gebaseerde beleidsvoering; en ten slotte de opmars van de expertadvisering (Gielen 2005).

Terwijl in Nederland onder invloed van de contestatiebeweging in de jaren zestig het ontzuilingsproces werd

Sinds
2000
waait
een
nieuwe
her-
vormings
wind
door het
Vlaamse
culturele
land-
schap

ingezet, bleef het Vlaamse cultuurbeleid ten gevolge van het cultuurpact van 1973 tot diep in de jaren negentig sterk ideologisch verzuild.²

Het Podiumkunstendecreet van 1993 nam duidelijk afstand van deze partijpolitieke benadering. Artistieke criteria zoals 'internationale relevantie' en 'artistieke kwaliteit' kregen de bovenhand op kwantitatieve en/of partijpolitieke overwegingen. Ook op andere vlakken was het Podiumkunstendecreet van 1993 een kantelmoment in de ontwikkeling van het Vlaamse kunstenbeleid. Voor het eerst werd een subsidiesystematiek ingevoerd die gebaseerd was op een onderscheid tussen vierjarige structurele subsidies en eenjarige projectsubsidies. De kwalitatieve beoordeling gebeurde voortaan op basis van een ingediend beleidsplan. De cultuurdecreten die daarop volgden, werden op dezelfde leest geschoeid, zoals het Museumdecreet in 1996 en het Muziekdecreet in 1998.

Op 19 december 1997 werd ook een decreet op culturele adviesraden goedgekeurd, waarbij een meer objectieve en kwalitatieve beoordeling werd nagestreefd. Het cultuurpact bleef niettemin van toepassing, maar deskundigheid zou voortaan primeren op de politieke partijkaart. Een hiërarchische adviesstructuur werd ingevoerd, met onderaan de sectorale beoordelingscommissies, die de concrete aanvraagdossiers moesten behandelen, en bovenaan de Raad voor Cultuur, die vooral adviezen zou moeten geven met betrekking tot de strategische beleidsvoering. Tussenin bevonden zich de Raad voor de Kunsten en de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding. Ook zij hadden als taak een meer strategische beleidsadvisering.

Kunstendecreet

Sinds 2000 waait er een nieuwe hervormingswind door het Vlaamse culturele landschap. Een aantal kaderdecreten zag het licht: het decreet op het Lokaal Cultuurbeleid (2001), het

decreet Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk (4 april 2003), het Erfgoeddecreet (7 mei 2004, waarin het Museumdecreet van 1996 werd opgenomen en waarin binnenkort het Archiefdecreet en het decreet Volkscultuur zullen geïntegreerd worden) en *last but not least* het Kunstendecreet (2 april 2004).

Het Kunstendecreet wil in de eerste plaats een samenhangend geheel bieden voor de diverse kunstvormen: muziek, podiumkunsten, beeldende kunsten, architectuur en vormgeving, audiovisuele kunsten, nieuwe media en letteren.

Doelstelling is de totstandkoming van een 'geïntegreerd en integraal kunstenbeleid', waarin een gelijkwaardige behandeling van de verschillende kunstdisciplines vooropstaat. Historische onevenwichtigheden tussen de sectoren zouden hiermee weggewerkt worden. Zo krijgt de beeldende-kunstsector voor het eerst een decretale basis en een degelijke subsidie-enveloppe, terwijl de van oudsher goed georganiseerde podiumkunstensector financieel eerder stagneert. Tegelijkertijd wil het Kunstendecreet een grotere transparantie en vereenvoudiging van de regelgeving nastreven door het open en flexibele karakter van het decreet.

Met het Kunstendecreet wil het beleid tevens inspelen op een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, zoals een toenemende multidisciplinariteit, een groeiende internationalisering, een groeiend aanbod in de vrijetijdsindustrie en de nood aan een betere omkadering van de sector.

Naast de totstandkoming van dit autonome kunstenbeleid is ook het belang van kennis of informatie de laatste jaren exponentieel toegenomen binnen de culturele sector en het cultuurbeleid. Dit geldt volgens sociologen voor alle maatschappelijke deelsystemen alsook voor organisaties (Laermans 1997). De maatschappij- en managementtheorieën spreken van de 'kennismaatschappij' en 'intellectuele organisaties'. Ook de Vlaamse overheid

ziet zichzelf hoe langer hoe meer als een op kennis gebaseerde organisatie. De recente hervorming van de Vlaamse administratie, Beter Bestuurlijk Beleid, gaat opvallend sterk in de richting van een volgens bedrijfs- en marktprincipes aangestuurde beleidsvoering gebaseerd op kennis.³

In relatief korte tijd werd een belangrijke inhaalbeweging gerealiseerd in de richting van een op kennis gebaseerde beleidsvoering. De oprichting en subsidiëring van de verschillende sectorale steunpunten – waaronder een aantal in het kader van het Kunstendecreet – is hier het ultieme bewijs van.⁴ Zo moet het interuniversitair steunpunt 'Re-creatief Vlaanderen' aan de Vlaamse overheid wetenschappelijke informatie leveren over de kwantitatieve en kwalitatieve effecten van het gevoerde beleid. Volgens sociologen komt dit op kennis gebaseerde beleid neer op het creëren van een toegenomen reflectievermogen (Laermans 2002).

Opmars expertadvisering

Ook de advisering is met het Kunstendecreet in een nieuw kleedje gestoken. De kwaliteitsbeoordeling slaat voortaan zowel op het artistiek-inhoudelijke als op het zakelijk-beheersmatige aspect van het ingediende dossier. Andere nieuwigheid is dat er naast de sectorale beoordelingscommissies ook een aantal transversale – lees: thematische – commissies bijgekomen zijn, die onder meer de festivals, de internationale werking, de educatieve werking en/of de sociaal-artistieke werking beoordelen. De grote culturele instellingen van de Vlaamse Gemeenschap, zoals de Vlaamse Opera, het Muhka in Antwerpen en het SMAK in Gent, die vroeger nominaal werden gesubsidieerd, zijn nu ook opgenomen in het decreet en onderworpen aan een kwaliteitsbeoordeling. Opvallend is dat er geen rechtstreeks verband meer is tussen de strategische beleidsadviesing en het concrete subsidiebeleid. De leden van het strategische

beleidsorgaan, de Raad voor Cultuur, mogen geen lid zijn van andere commissies, en vice versa.

Hoewel het culturele veld in Vlaanderen in de eerste plaats door de overheid gestuurd wordt, zijn er toch nog twee fondsen in het leven geroepen die een autonoom beleid voor hun sector voeren: het Vlaams Fonds voor de Letteren (1999) en het Vlaamse Audiovisueel Fonds (decreet van 1999 en in werking getreden in september 2002). Zij kwamen er op vraag van de sector zelf en zijn er in de eerste plaats om creatie te ondersteunen. Via een beheersovereenkomst behouden ze een band met de Vlaamse cultuuroverheid. De Vlaamse minister van Cultuur, Bert Anciaux, heeft zich reeds herhaaldelijk publiekelijk uitgesproken tegen een verdere 'verfondsing'. Hij vreest immers zijn greep op het cultuurbeleid te verliezen. Voor hem moet het 'primaat van de politiek' behouden blijven. Volgens de definitie van het project Beter Bestuurlijk Beleid houdt 'het primaat van de politiek' in dat 'de wetgevende macht voorrang heeft op de uitvoerende macht; dat de minister voorrang heeft op de ambtenaar/manager en dat het algemeen belang voorgaat op het privébelang'.⁵ De facto meent de minister dat hij het laatste

De Vlaamse minister van Cultuur is bang om zijn greep op het cultuurbeleid te verliezen

woord heeft en omwille van eigen redenen – zoals een onvoldoende geografische spreiding van het aanbod – de adviezen van zijn beoordelingscommissies naast zich neer kan leggen.

De Cultuurnota

Het cultuurbeleid in Nederland kent een andere ontstaansgeschiedenis dan in Vlaanderen. Zoals reeds aangegeven, is het minder voorwerp van een cultuurpolitieke benadering en hanteert de overheid reeds sinds de negentiende eeuw het Thorbecke-principe, dat wil zeggen dat het zweert bij een beleid op afstand, zonder inhoudelijke inmenging. Deze visie vertaalt zich ook in andere structuren en een andere subsidiewijze dan in Vlaanderen. Zo maakt cultuur deel uit van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en wordt het verdelen van projectsubsidies overgelaten aan negen sectorale fondsen, waaronder het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten en de Mondriaan Stichting. Net als in Vlaanderen beslist het fondsbestuur autonoom en bindend over subsidies.

Ook de vierjaarlijkse structurele subsidiëring verloopt anders. Aanvankelijk werden in Nederland alle subsidies jaarlijks door de minister vastgesteld. Met het Kunstenplan 1988–1992 werd voor het eerst een integrale afweging gemaakt van alle subsidievragende kunstinstellingen aan de hand van hun vierjarige beleidsplannen. Met de Wet op het specifiek cultuurbeleid (1993) werd deze werkwijze uitgebreid tot het hele terrein van het cultuurbeleid. De regering is hierdoor verplicht om vierjaarlijks een Cultuurnota uit te brengen, waarin wordt vastgelegd welke culturele instellingen subsidie ontvangen en hoeveel. Hiertoe is de Raad voor Cultuur opgericht, die een beroep doet op een aantal sectorale ad-hoccommissies voor de advisering over concrete dossiers.

De gedachte achter de cultuurnotasystematiek was en is simpel. Door de subsidies aan culturele instellingen niet jaarlijks, maar vierjaarlijks toe te kennen, kan er meer continuïteit worden geboden aan de instellingen. Aan de procedure wordt tevens een beleidsdocument gekoppeld, de Cultuurnota, waarin de bevoegde staatssecretaris de hoofdlijnen van het cultuurbeleid voor de volgende vier jaren uiteenzet. De nota dient als beleidskader voor de te nemen subsidiebeslissingen. Tot slot wordt met de systematiek ook een grotere transparantie van het overheidshandelen beoogd. Na vijf rondes waarin volgens deze systematiek is gewerkt, worden momenteel een aantal kritische vragen gesteld bij de toepassing ervan.

Uit een sectorbevraging in 2005 blijkt dat de cultuurnotasystematiek als een 'erg gesloten systeem' wordt ervaren. Het politieke debat over het cultuurbeleid is versmald tot de vraag of aan deze of gene instelling wel voldoende subsidie is verleend én of met het stellen van die vraag wel voldoende recht wordt gedaan aan het adagium van Thorbecke. Het cultuurpolitieke debat komt nog nauwelijks van de grond.

Van elkaar leren

Ook al kennen het Vlaamse en het Nederlandse kunstenbeleid een andere ontstaansgeschiedenis en traditie, de laatste jaren zijn ze erg naar elkaar toe gegroeid waardoor ze ook gemakkelijker te vergelijken zijn (Hoeven 2005).

Beide streven ze een geïntegreerd en integraal kunstenbeleid na. De integrale benadering die men beoogt met het Vlaamse Kunstendecreet is zeker een vooruitgang, maar toch blijft het te veel een optelsom van de vroegere sectorale decreten als het Podiumkunstendecreet en het Muziekdecreet. Na de eerste subsidieronde in het kader van het Kunstendecreet (januari 2005 tot juni 2005) blijkt het systeem nog wat soepelheid te missen en is de onderlinge afstemming

tussen de kunstsectoren onvoldoende. Kortom: de ambities van het Kunstendecreet zijn groot, de toepassing is voorlopig nog gebrekkig.

In Nederland werd er met de Cultuurnota reeds begin jaren negentig gekozen voor een geïntegreerde en integrale benadering, waarvoor de Raad voor Cultuur borg moest staan. Geleidelijk kwam echter de nadruk te liggen op de subsidiëring van de grote culturele instellingen ten koste van het cultuurpolitieke debat. Daarom stelt staatssecretaris Medy van der Laan nu voor om van de Cultuurnota opnieuw een algemeen beleidsdocument te maken, los van het subsidieplan. Omwille van de verticale samenhang zal de Raad voor Cultuur wel voor beide verantwoordelijk blijven. De subsidiesystematiek is volgens haar ook te veel hiërarchisch opgebouwd met de Cultuurnota als hoogst bereikbare. Daarom wil ze de fondsen de mogelijkheid te geven om naast projectsubsidies ook meerjarige subsidies (tot maximaal vier jaar) toe te kennen. De aanvraagprocedures bij fondsen zijn immers minder zwaar dan bij het ministerie (Laan 2005).

In Vlaanderen is de draad tussen de Raad voor Cultuur en de advisering over concrete dossiers doorgeknipt. De Raad voor Cultuur in Vlaanderen heeft ook niet dezelfde taakstelling als die in Nederland. De Nederlandse Raad voor Cultuur heeft een drieledige taak: advisering over beleid, instellingen en uitvoering. De Vlaamse Raad daarentegen adviseert gevraagd en ongevraagd de minister over algemene beleidskeuzes. De beoordeling van de concrete aanvraagdossiers gebeurt niet door de Raad, maar door afzonderlijke beoordelingscommissies. De Raad is ingesteld met het decreet van 1997 en heeft slechts langzaam een positie weten te verwerven. Ze beschikt nog niet over het nodige symbolische gezag in cultureel Vlaanderen. Ze heeft in 2001 met succes een Staten-Generaal georganiseerd om het maatschappelijke debat over cultuur te stimu-

leren. Sindsdien is ze echter niet meer in de openbaarheid getreden. Nochtans heeft de vernieuwde Raad onlangs een aantal boeiende beleidsnota's uitgebracht over het cultuurbeleid (bijvoorbeeld naar aanleiding van de regeringsvorming in 2004, recent over het interculturele beleid van de minister), die iedere cultuurprofessional zou moeten lezen.

Grotere transparantie?

Zowel het Kunstendecreet als de Cultuurnota streven een grotere transparantie in de regelgeving na. In de praktijk zijn de bureaucratisering en de versnippering echter toegenomen, zowel in Vlaanderen als in Nederland.

Het Vlaamse Kunsten-decreet, waarin transparantie als doelstelling vooropgesteld werd, schiet op dit vlak tekort. De beleidsplannen van de verschillende instellingen overtreffen elkaar in volume, en de onderlinge afstemming van de adviezen is onvoldoende. Het beslissingsproces is na de eerste subsidieronde in het kader van het Kunstendecreet ook niet transparant gebleken. De minister gaf slechts *en cours de route* aan welke zijn beleidsaccenten waren, nadat de beleidsplannen al waren ingediend. En de beoordelingscommissies moesten adviseren zonder dat ze zeggenschap

hadden over het subsidiebedrag. Het was immers nog niet bekend over welke bedragen men kon beschikken.⁶

Ook de Cultuurnota in Nederland ambieerde een grotere transparantie. In plaats daarvan is de procedure alleen maar zwaarder en langer geworden. Ten opzichte van de eerste Cultuurnotaronde (1992) zijn er een vooradvies van de Raad voor Cultuur, sectoranalyses, cultuurprofielen, een uitgangspuntennota en

De cultuurnotasystematiek heeft geleid tot een grotere versnippering

convenanten bij gekomen. Het aantal subsidieaanvragen is daarenboven meer dan verdubbeld. Het is een papieren bolwerk geworden, waarin ieder zijn zegje kan doen, maar het geheel voor de buitenwereld ondoorzichtig is geworden. Het is een vrij zware procedure met relatief bescheiden budgettaire verschuivingen. Zo is 95 procent van de bestemming van het Cultuurnotabudget in de laatste ronde hetzelfde gebleven. De cultuurnotasystematiek heeft ook geleid tot een grotere versnippering: te veel instellingen die met relatief weinig subsidie elkaar verdringen op een steeds kleinere markt. Er worden geen scherpe keuzes gemaakt.

Belang van fondsen

In Nederland vormen de negen fondsen een belangrijk onderdeel van het cultuurbeleid. Zij beslissen autonoom over de toekenning van projectsubsidies en het ziet ernaar uit dat hun bevoegdheid nog uitgebreid zal worden.

Nochtans is er de laatste jaren veel kritiek gekomen op hun werking. De fondsbesturen zouden te veel samengesteld zijn uit deskundigen/experts die vooral oog hebben voor vernieuwing en te weinig voor de diversiteit van het aanbod. Het gevolg is dat slechts een beperkt, hoog-opgeleid publiek komt kijken naar de voorstellingen.

In Vlaanderen zijn er slechts twee fondsen, het Vlaams Fonds voor de Letteren (1999) en het Vlaams Audiovisueel Fonds. Zij beslissen autonoom over de verdeling van hun subsidie-budget. Het voordeel is de snelle en efficiënte administratieve afwikkeling. Helaas is er in het Kunstendecreet te weinig rekening gehouden met hun bestaan en werking, waardoor er enkele overlappingsen bestaan die nog niet uitgeklaard zijn.

De verhouding tussen de fondsen en de uitvoerende macht is in Vlaanderen eerder gespannen. Het klassieke politieke argument in Vlaanderen tegen de verfondsing is het gebrek aan democratische legitimiteit. Een minister, daarentegen, is (onrechtstreeks) verkozen door het volk en zou dus meer oog hebben voor maatschappelijke criteria als spreiding van het aanbod en diversiteit. Vaak leidt dit tot het fameuze ‘cultuurbeleidsdilemma’, met name de spanning tussen enerzijds het waarborgen van de kwaliteit en anderzijds het bevorderen van een zo breed mogelijke participatie. In Nederland helt de balans meer door naar de bewaking van de kwaliteit, terwijl er in Vlaanderen reeds sinds de jaren zestig een traditie van cultuurspreiding bestaat. Beide landen kunnen op dit vlak wat van elkaar leren.

Primaat van politiek

Zowel in Vlaanderen als in Nederland wordt er beschermd met het primaat van de politiek, in beide landen krijgt het echter een andere invulling.

In Vlaanderen heeft het primaat van de politiek de laatste jaren geleid tot een nieuwe politisering van de macht. Het wordt te pas en te onpas gebruikt zonder een duidelijke en/of transparante motivering. Het gevaar is dat hierdoor de geloofwaardigheid van het systeem op de helling komt te staan en de rechtsonzekerheid toeneemt. Het staat ook haaks op de ontwikkeling in de administratie, die vooral streeft naar een op kennis gebaseerde beleidsvoering. Het primaat van de politiek brengt dan ook de nodige spanningen teweeg tussen de uitvoerende macht en haar administratie.

In Nederland wenst de staatssecretaris een grotere beleidsruimte om eigen accenten te kunnen leggen, zoals dat in Vlaanderen het geval is. In de huidige subsidiesystematiek vinden vrijwel alle beslissingen buiten de ministeriële verantwoordelijkheid plaats, wat op termijn het cultuurbeleid juist verder zou kunnen marginaliseren. De vraag naar meer politieke beleidsruimte druist op het eerste zicht in tegen het Thorbecke-beginsel.⁷ Nochtans hoeft dit niet zo te zijn. Volgens de voormalige voorzitter van de Raad voor Cultuur, Winnie Sorgdrager, moet Thorbecke vertaald worden naar de huidige tijd, namelijk ‘als we Thorbecke ... bewaren voor de stelling dat de staatssecretaris zich niet moet bemoeien met de inhoudelijke kant van de kunst- en cultuuruitingen, blijft er nog genoeg over waarover hij of zij iets kan beslissen’ (Sorgdrager 2006). Zij adviseert de staatssecretaris om bijvoorbeeld een eigen programmalijs in te stellen voor bepaalde culturele activiteiten die passen bij haar cultuurpolitieke doelstellingen, al dan niet gelieerd aan de Raad voor Cultuur. Het zou een grote breuk betekenen in de bestuurstraditie van Nederland.

Uitdagingen

In Nederland zijn alle procedures en systemen vastgelegd. Er wordt veel overlegd en gepraat. Alles is beheersbaar, maar het discours over de kern van de zaak – namelijk wat de rol van de overheid zou moeten zijn inzake cultuur – blijft vaak achterwege. In Vlaanderen is de reflexiviteit over ‘het cultureel regiem’ wel groter.

Met het Kunstendecreet gaat men de richting uit van Nederland door een verdere professionalisering en systematisering van het beleid. Het bedoelde kaderdecreet dreigt echter, niettegenstaande de hooggestemde idealen, in de praktijk een keurslijf te worden waarin de overheid de culturele sector tracht te beheersen.

Paradoxaal genoeg dreigt de drang naar beheersing van de culturele sector door de overheid een achterhoedegevecht te worden. Ondertussen zijn er immers maatschappelijke ontwikkelingen aan de gang, zoals de globalisering en de opkomst van een commerciële vrijetijdsindustrie, die aan de greep van de overheid ontsnappen en in de toekomst veel bepalender zullen zijn voor het cultuurgedrag van de mensen. Klassieke criteria voor een overheidsbeleid, zoals kwaliteit, diversiteit, vernieuwing en participatie, komen hierdoor onder druk te staan. Uit onderzoek blijkt dat in Vlaanderen slechts dertig procent van het totale podiumkunstenaanbod gesubsidieerd wordt.¹⁵

In beide landen is men op zoek naar instrumenten om met deze nieuwe evoluties om te gaan, zoals de oprichting van een culturele investeringsbank in Vlaanderen of de invoering van een *tax shelter*. Door een traditie van handel en koopmansgeest en de traditie van afstandelijk beleid is de commerciële cultuur in Nederland al veel verder doorgedrongen. In Vlaanderen springt de overheid behoedzamer om met commerciële vormen van cultuur en moet haar nieuwe rol nog gedefinieerd worden.

Annick Schramme

is docent Cultuurbeleid en
Internationaal Cultuurbeleid
aan de Universiteit Antwerpen

Deze discussie gaat echter veel verder en overstijgt het belang van het debat over de Cultuurnota en het Kunstendecreet.

Literatuur

- Anciaux, B. (2000) *Beleidsnota Cultuur 2000-2004*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.
- Colpaert, J. en K. Lauwerysen (2004) *Cultuurkijker: Atlas podiumkunsten Vlaanderen: een geografische analyse*. Antwerpen: De Boeck.
- Gellner, E. (1983) *Nations and nationalism*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Gielen, P. (2005) ‘Kunst en cultuur in de georganiseerde samenleving: enkele verschuivingen in het kunstbeleid’. In: *Wegwijs cultuur*, 50-52.
- Hoeven, Q. van der (2005) *De grens als spiegel: een vergelijking van het cultuurbestel in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Laan, M. van der (2005) *Verschil maken: herijking cultuurnotasytematiek*. Den Haag: Ministerie van OCW.
- Laermans, R. (red.) (1997) *Sociale systemen bestaan: kennis-making met het werk van Niklas Luhmann*. Leuven: Acco.
- Laermans, R. (2002) *Cultureel Regiem: het cultuurbeleid in Vlaanderen*. Tielt: Lannoo.
- Sorgdrager, W. (2006) *Afscheid Raad voor Cultuur*. Den Haag: (s.n).
- Wils, L. (1994) *Vlaanderen, België, Groot-Nederland: mythe en geschiedenis*. Leuven: Davidsfonds.

Noten

- ¹ Officieel heette het de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap.
- ² Het cultuurpact werd geregeld bij wet van 16 juli 1973 en het decreet van 28 januari 1974. In het cultuurpact stond dat de ideologische en filosofische strekkingen moesten gewaarborgd worden in alle advies- en beheersstructuren in de culturele sector.
- ³ Het project Beter Bestuurlijk Beleid is in voege getreden sinds 1 april 2006.
- ⁴ ‘Een steunpunt fungeert als tussenpersoon, als katalysator tussen beleid en werkveld (artiest, organisatie, vereniging...), en heeft vier functies: verzamelen, stimuleren, begeleiden en onderzoeken.’ (Anciaux 2000)
- ⁵ www.wvc.vlaanderen.be/juriwel/bestuur
- ⁶ Evaluatie van de werking van de beoordelingscommissies binnen het kunstendecreet – interne nota. Adviescommissie Kunsten, 15 maart 2006.
- ⁷ Over Thorbecke zie ook: *Thorbecke revisited*. Boekmancahier 50, jrg. 13, december 2001.